

Prese un informācija

Eiropas Savienības Tiesa
PAZIŅOJUMS PRESEI Nr. 203/21
Luksemburgā, 2021. gada 16. novembrī

Spriedums lietā C-821/19
Komisija/Ungārija (Kriminālbildības noteikšana par palīdzību patvēruma
meklētājiem)

Paredzot kriminālsodu par organizatorisku darbību, kuras mērķis ir ļaut personām, kas neatbilst valsts tiesībās noteiktajiem starptautiskās aizsardzības piešķiršanas kritērijiem, sākt starptautiskās aizsardzības procedūru, Ungārija ir pārkāpusi Savienības tiesības

Kriminālbildības paredzēšana par šo darbību pārkāpj tiesības, kuras Savienības likumdevējs ir garantējis palīdzības starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem jomā

2018. gadā Ungārija grozīja dažus likumus par pasākumiem nelegālās imigrācijas apkarošanai un tostarp pieņēma tiesību normas, ar kurām, pirmkārt, tika noteikts jauns patvēruma pieteikumu nepieņemamības pamats un, otrkārt, paredzēta kriminālbildība par organizatoriskām darbībām, kuru mērķis ir atvieglot patvēruma pieteikumu iesniegšanu personām, kurām saskaņā ar Ungārijas tiesisko regulējumu nav tiesību uz patvērumu, kā arī pārvietošanās brīvības ierobežojumi personām, kuras tiek turētas aizdomās par šāda noziedzīga nodarījuma izdarīšanu.

Uzskatīdama, ka, pieņemot šīs tiesību normas, Ungārija nav izpildījusi Procedūru direktīvā¹ un Uzņemšanas direktīvā² paredzētos pienākumus, Eiropas Komisija Tiesā cēla prasību sakarā ar pienākumu neizpildi.

Tiesa virspalātas sastāvā **apmierināja lielāko daļu Komisijas prasības.**

Tiesas vērtējums

Pirmkārt, Tiesa nospriež, ka **Ungārija nav izpildījusi pienākumus, kas tai ir paredzēti Procedūru direktīvā³, ļaujot kā nepieņemamu noraidīt starptautiskās aizsardzības pieteikumu, pamatojoties uz to, ka pieteikuma iesniedzējs tās teritorijā ir ieradies, šķērsojot valsti, kurā viņš nav pakļauts vajāšanai vai smaga kaitējuma riskam vai kurā ir garantēta pietiekama līmeņa aizsardzība.** Procedūru direktīvā⁴ ir izsmeļoši uzskaitītas situācijas, kad dalībvalstis var uzskatīt starptautiskās aizsardzības pieteikumu par nepieņemamu. Taču Ungārijas tiesiskajā regulējumā ieviestais nepieņemamības pamats neatbilst nevienai no šīm situācijām⁵.

Otrkārt, Tiesa nospriež, ka **Ungārija nav izpildījusi pienākumus, kas tai paredzēti Procedūru direktīvā⁶ un Uzņemšanas direktīvā⁷, savās tiesībās noteikdama kriminālbildību par jebkuras personas rīcību, kas, veicot organizatorisku darbību, sniedz palīdzību patvēruma**

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2013/32/ES (2013. gada 26. jūnijs) par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai (OV 2013, L 180, 60. lpp.) (turpmāk tekstā – “Procedūru direktīva”).

² Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2013/33/ES (2013. gada 26. jūnijs), ar ko nosaka standartus starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju uzņemšanai (OV 2013, L 180, 96. lpp.) (turpmāk tekstā – “Uzņemšanas direktīva”).

³ Procedūru direktīvas 33. panta 2. punkts, kurā ir uzskaitītas situācijas, kad dalībvalstis var uzskatīt starptautiskās aizsardzības pieteikumu par nepieņemamu.

⁴ Procedūru direktīvas 33. panta 2. punkts.

⁵ Skat. spriedumu, 2020. gada 14. maijs, *Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság* (C-924/19 PPU un C-925/19 PPU; skat. arī [PP Nr. 60/20](#)).

⁶ Procedūru direktīvas 8. panta 2. punkts par organizāciju un personu, kas sniedz padomus un konsultācijas pieteikuma iesniedzējiem, piekļuvi tiem, un šīs direktīvas 22. panta 1. punkts par tiesībām uz juridisko palīdzību un pārstāvību visos procedūras posmos.

⁷ Uzņemšanas direktīvas 10. panta 4. punkts par juridisko konsultantu vai padomdevēju un personu, kas pārstāv nevalstiskās organizācijas, piekļuvi aizturēšanas iestādei.

pieteikuma sagatavošanā vai iesniegšanā tās teritorijā, ja – neatstājot nekādas saprātīgas šaubas – var pierādīt, ka šai personai bija zināms, ka atbilstoši šīm tiesībām šis pieteikums nevar tikt apmierināts.

Pirms šāda secinājuma izdarīšanas Tiesa pārbauda, pirmkārt, vai Ungārijas tiesiskais regulējums, kurā paredzēts šāds noziedzīgs nodarījums, ir no Procedūru direktīvas un Uzņemšanas direktīvas izrietošo tiesību ierobežojums, un, otrkārt, vai šis ierobežojums var tikt attaisnots no Savienības tiesību viedokļa.

Tādējādi, pirmām kārtām, pārliecinājusies, vai noteiktas palīdzības starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem darbības, uz kurām attiecas Procedūru direktīva un Uzņemšanas direktīva, ietilpst Ungārijas tiesiskā regulējuma piemērošanas jomā, Tiesa konstatē, ka ar to tiek ierobežotas šajās direktīvās nostiprinātās tiesības. Konkrētāk, **ar šo tiesisko regulējumu tiek ierobežotas**, pirmkārt, **tiesības piekļūt starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem un ar viņiem sazināties**⁸ un, otrkārt, **patvēruma meklētājam garantēto tiesību** uz sava rēķina konsultēties ar juridisko konsultantu vai citu padomdevēju efektivitāte⁹.

Otrām kārtām, Tiesa uzskata, ka **šāds ierobežojums nevar tikt attaisnots** ar Ungārijas likumdevēja izvirzītajiem iemesliem, proti, **cīņu pret palīdzību, kas sniegta patvēruma procedūras ļaunprātīgai izmantošanai, un cīņu pret tādu nelegālu imigrāciju, kuras pamatā ir maldināšana**.

Attiecībā uz pirmo mērķi Tiesa norāda, ka Ungārijas tiesiskais regulējums vēršas arī pret rīcību, kas nevar tikt uzskatīta par krāpniecisku vai ļaunprātīgu. Proti, ja var pierādīt, ka attiecīgā persona zināja, ka persona, kurai tā ir palīdzējusi, nevar iegūt bēgļa statusu saskaņā ar Ungārijas tiesībām, par jebkādu palīdzību, kas sniegta saistībā ar organizatorisku darbību, lai atvieglotu patvēruma pieteikuma sagatavošanu vai iesniegšanu, pat ja šī palīdzība tiek sniegta, ievērojot šajā ziņā paredzētos procesuālos noteikumus un bez vēlmes faktiski maldināt atbildīgo iestādi, var tikt piemērots kriminālsods.

Tādējādi, visupirms, ikviena persona, kas palīdzētu sagatavot vai iesniegt patvēruma pieteikumu, lai gan tai ir zināms, ka šis pieteikums atbilstoši Ungārijas tiesību normām nevar tikt apmierināts, **bet tā uzskata, ka šīs tiesību normas ir pretrunā** it īpaši **Savienības tiesībām**, varētu tikt pakļauta kriminālvajāšanai. Tādējādi pieteikuma iesniedzējiem varētu tikt liegta palīdzība, kas tiem ļautu vēlākā patvēruma piešķiršanas procedūras posmā apstrīdēt to situācijai piemērojamā valsts tiesiskā regulējuma tiesiskumu, it īpaši no Savienības tiesību viedokļa.

Turpinot – šis tiesiskais regulējums vēršas pret palīdzību, kas sniegta personai patvēruma pieteikuma sagatavošanā vai iesniegšanā, ja šī persona nav cietusi no vajāšanas un nav pakļauta vajāšanas riskam vismaz vienā valstī, kuru tā šķērsojusi pirms nonākšanas Ungārijā. Procedūru direktīva nepieļauj, ka patvēruma pieteikums tiek noraidīts kā nepieņemams šāda iemesla dēļ. Līdz ar to šāda palīdzība nekādā gadījumā nevar tikt pielīdzināta krāpnieciskai vai ļaunprātīgai rīcībai.

Visbeidzot, tā kā šajā tiesiskajā regulējumā nav izslēgts, ka persona tiek sodīta ar kriminālsodu, ja var konkrēti pierādīt, ka tā nevarēja nezināt, ka pieteikuma iesniedzējs, kuram tā ir palīdzējusi, neatbilst Ungārijas tiesību aktos paredzētajām prasībām patvēruma saņemšanai, Tiesa norāda, ka ar šo tiesisko regulējumu personām, kuras vēlas sniegt šādu palīdzību, ir uzlikts pienākums pieteikuma sagatavošanas vai iesniegšanas posmā pārbaudīt, vai šis pieteikums saskaņā ar Ungārijas tiesībām var būt sekmīgs. Pirmkārt, no šīm personām nevar gaidīt šādu pārbaudi, vēl jo vairāk tāpēc, ka pieteikuma iesniedzējiem šajā posmā var būt grūtības norādīt atbilstošos elementus, kas ļauj pamatot to, ka viņi var iegūt bēgļa statusu. Otrkārt, risks attiecīgajām personām tikt pakļautām īpaši bargam kriminālsodam, proti, brīvības atņemšanai, tikai tāpēc vien, ka tās nevarēja nezināt, ka patvēruma pieteikums būs nesekmīgs, padara nedrošu ikvienas tādas palīdzības tiesiskumu, kuras mērķis ir ļaut izpildīt šos divus būtiskos patvēruma piešķiršanas

⁸ Šīs tiesības personām vai organizācijām, kuras sniedz palīdzību starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem, ir atzītas Procedūru direktīvas 8. panta 2. punktā un Uzņemšanas direktīvas 10. panta 4. punktā.

⁹ Šīs tiesības ir garantētas Procedūru direktīvas 22. panta 1. punktā.

procedūras posmus. Tādējādi šis tiesiskais regulējums var būtiski atturēt ikvienu personu, kas vēlas sniegt jebkādu palīdzību šajos procedūras posmos, lai gan šīs palīdzības mērķis ir vienīgi ļaut trešās valsts valstspiederīgajam vai bezvalstniekam īstenot savas pamattiesības lūgt patvērumu dalībvalstī, un pārsniedz to, kas ir nepieciešams, lai sasniegtu mērķi apkarot krāpniecisku vai ļaunprātīgu rīcību.

Attiecībā uz otro Ungārijas tiesiskā regulējuma mērķi Tiesa konstatē, ka palīdzības sniegšana, lai sagatavotu vai iesniegtu patvēruma pieteikumu dalībvalsts teritorijā, nevar tikt uzskatīta par darbību, kas veicina trešās valsts valstspiederīgā vai bezvalstnieka nelikumīgu ieceļošanu vai uzturēšanos šīs dalībvalsts teritorijā, un tādējādi Ungārijas tiesiskajā regulējumā paredzētā kriminālatbildība nav pasākums, kas ir piemērots šī mērķa sasniegšanai.

Visbeidzot, Tiesa nospriež, ka Ungārija nav izpildījusi pienākumus, kas tai paredzēti Procedūru direktīvā ¹⁰ un Uzņemšanas direktīvā ¹¹, liedzot tiesības tuvojties savām ārējām robežām ikvienai personai, kura tiek turēta aizdomās par to, ka saistībā ar organizatorisku darbību tā ir sniegusi palīdzību patvēruma pieteikuma sagatavošanā vai iesniegšanā šīs valsts teritorijā, ja, neatstājot nekādas saprātīgas šaubas, var pierādīt, ka šai personai bija zināms, ka šis pieteikums nevar tikt apmierināts. Ar šo tiesisko regulējumu tiek ierobežotas šajās direktīvās garantētās tiesības, jo attiecīgā persona tiek turēta aizdomās par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, sniedzot atbalstu iepriekš minētajos apstākļos, lai gan kriminālatbildības paredzēšana par šo rīcību ir pretrunā Savienības tiesībām. No tā izriet, ka no šo tiesību viedokļa šāds ierobežojums nevar tikt saprātīgi attaisnots.

ATGĀDINĀJUMS. Prasību sakarā ar pienākumu neizpildi var celt Komisija vai cita dalībvalsts pret dalībvalsti, kas nav izpildījusi pienākumus, kuri izriet no Savienības tiesībām. Ja Tiesa konstatē pienākumu neizpildi, attiecīgajai dalībvalstij ir jāizpilda spriedums, cik vien ātri iespējams.

Ja Komisija uzskata, ka dalībvalsts nav izpildījusi spriedumu, tā var celt jaunu prasību, lūdzot noteikt naudiskus sodus. Tomēr, ja Komisijai netiek paziņoti direktīvas transponēšanas pasākumi, Tiesa saskaņā ar Komisijas ierosinājumu var noteikt sankcijas pirmā sprieduma stadijas laikā.

Neoficiāls dokuments plašsaziņas līdzekļu vajadzībām, kas Tiesai nav saistošs.

[Pilns sprieduma teksts](#) tiek publicēts CURIA tīmekļvietnē pasludināšanas dienā.

Kontaktpersona presei: Gitte Stadler ☎ (+352) 4303 3127

Sprieduma pasludināšanas attēli ir pieejami "[Europe by Satellite](#)" ☎ (+32) 2 2964106

¹⁰ Procedūru direktīvas 8. panta 2. punkts, 12. panta 1. punkta c) punkts un 22. panta 1. punkts.

¹¹ Uzņemšanas direktīvas 10. panta 4. punkts.